

thi Tydsffland holdt fast ved den overleverede, ensidigt klassiske Skole, alene med Undtagelse af nogle Sidesforsøg med Realgymnasier, der senere have udviklet sig noget mere; vi foretoge paa den ene Side en Indskrænkning og Begrændsning, paa den anden en Udvikelse i realistisk Retning, der betragtedes som et Forsøg ikke blot i Tydsffland, men selv i vort nærmeste, beslægtede Naboland Sverrig. Man har kaldt Formen tydsff af en anden, paa en Misforstaaelse beroende Grund, fordi jeg ansaa Fædrenes Sprog — jeg kunde sige for godt, men i ethvert Tilfælde for uskiftet til derpaa at foretage en vis nødvendig grammatisk Exercit, der, naar den skal være naturlig, altid maa foretages paa et fremmed Sprog, som man alligevel skal lære; hvis Former og Formers Brug man skal tilegne sig gennem Regler. Jeg har raadet til at indøve Grammatikken paa fremmede Sprog, fordi jeg hader Grammatikundring paa vort eget Modersmaal, fordi jeg respekterer den naturlige Sandhed og veed, at sit eget Modersmaal lærer man i det Væsentlige af sin Moder, i Livet og ikke i Skolen. I Skolen skal man lære det Fremmede, og Exercitier skal man gøre paa det Fremmede, og alene derved holder man bedst ude fra uberettiget Indtrængning, hvad der er fremmed. Jeg sagde, at jeg har haft en Mægleres Rolle; som Mægler har jeg deltaget ogsaa i Forhandlingerne om det Lovforslag, som af Ministeren denne Gang er forelagt, og jeg har deltaget deri med et villigt Sind og med Imodkommen — det Vidnesbyrd vil Ministeren give mig — og jeg har kunnet gøre det saameget lettere, som jeg efterhaanden i det Væsentlige var kommen til de Tanker, der ere udtrykte i Lovforslaget.

Førend jeg imidlertid gaar over til det forelagte Lovforslag, maa jeg med Hensyn til det Foredrag, der nylig blev holdt af det ærede 7de kongevalgte Medlem (Ussing), sige, at jeg allerførst maa anse Forelæggelsen af et Lovforslag som nødvendig, naar noget Alvorligt og Nyttigt skulde udrettes paa dette Omraade. Ministeren kan ikke gøre det, som han ønsker at gøre, og som man vil, at han skal gøre, administrativt. Jeg har selv ad

administrativt Bet for en Del gennemført den Ordning, som nu bestaar. Men hvorledes har jeg da kunnet gøre det? Fordi alle væsentlige Grundtræk vare fastsatte. Der bestod fra 1844 en kongelig, gyldig Anordning om den Reform, der skulde søges gennemført i den lærde Skole, og denne Reform var alt indført ved nogle Skoler. Der var altsaa blot Spørgsmaal om videre at gennemføre en Foranstaltning, der havde sin Rod i den lovgivende Magt, saaledes som den var før 1848. Det var en videre administrativ Gennemførelse af, hvad der lovlig var fastsat, og dog var det ikke uden Betænkelse, at jeg gennemførte det; men jeg gjorde det, fordi det dengang, lige ved Begyndelsen af vort konstitutionelle Liv, var absolut nødvendigt, — og jeg tror, at Enhver, der har gennemlevet de Aar, vil bekræfte dette — enten fuldstændig at standse eller at gennemføre det administrativt. Det viser sig nu, at selv efter en lang Ovelse og Erfaring finder Repræsentationen sig besværet nok ved Behandlingen af disse Anliggender, og det kunde altsaa dengang ikke hjælpe at kaste Spørgsmaalet ind i den første Rigsdag. Derhos maa det erindres, at, naar det dengang gennemførtes administrativt, saaflede det med Repræsentationens stiltiende Villigelse. Det skete for Alles Dine og saaledes, at Spørgsmaalet ogsaa blev berørt i Repræsentationen, uden at man der fandt nogen Grund til at modsætte sig, hvad Ministeren gjorde. Men anderledes staaer Sagen nu. Det er kommet til Bevidsthed, at denne Sags Grundlag maa fastsættes ved Lov, og det er udtalt saa stærkt ogsaa i denne Sal — jeg skal saaledes minde om et øret nu ikke tilstedeværende kongevalgt Medlem, hvis Tal i Rækken jeg ikke husker — at jeg tror, at Ministeren allerede af Hensyn til disse Udtalelser vilde finde det meget betænkeligt administrativt at gøre de Skridt i denne Retning, som man tror, at han kunde gøre; jeg tror, at han vilde støde paa den allerstærkeste Klage, maaffe Anklage, hvis han paa egen Haand vilde ad administrativt Bet foretage Forandringer i det givne Grundlags store Træk, selv om det kun var Spørgsmaal om en saadan Forandring, som eksempelvis blev nævnt: At bestemme, at